

חילות הערבים בשעה זו

צבאה של מצרים (ב)

חיל-התעופה

חיל-התעופה מונה כיום 4030 איש. מספר זה מתחלק כדלקמן: 200 קצינים-טייסים ו-20 טייסים-סמלים (מהם 10 מבני 35 עד בני 40 והיתר בני 25—35); 30 קציני-קרקע ו-1600 סמלי-קרקע, 47 קדטים, 1300 עובדים בשירותי-הלואי השונים; 1200 חיילי-תעופה; 1080 עובדים אזרחיים (מהם 900 מכוונאים ו-180 פקידים).

עובדי שירותי-ההלואי חייבים להיות בוגרי בי"ס תיכון, ועליהם להתחייב לשירות בן 25 שנה¹). מן הסמלים משמשים 50 בשירות-הקשר, 50 כחותחנים (כנראה — להגנת האוירודרומים, כי המדובר הוא בסמליה-קרקע), 25 כמדריכים לאדמיניסטרציה ו-2 צלמים וכו'. עד כה קיבלו רק 2 הכשרה מלאה בטיסה, ושניהם כאחד אינם עובדים בטיס; אחד משמש כמפקד של ביה"ס הטכני, והשני הוא ראש האגף הפרסונלי.

צידוד-האוירונים מסתכם, לפי מקור מסוים, ב-177 מטוסים (בפרוץ המלחמה עלה מספרם ל-150 בדרך), רובם "ספיטפיירים" — היינו — אוירונים-קרב, שתפקידם — הגנתי בעיקרו, או שבאים לשרת חיל-מפציצים מ-ש-ל-א-ח-ר-ים. (100 ספיטפיירים מטיפוס מס' 9'20 — מטיפוס מס' 5 המתישן והולך). המטוסים מחולקים ל-10 סקוורונים, מהם 8 סקוורונים-של-קרב, אחד למיטיאורולוגיה ותצפית, ואחד — להובלה. סקוורונים-של-קרב מורכבים מ-18 מטוסי-קרב כל אחד, המצוידים, ברובם, ב"תותחים" אבטומטיים, בני 20 מ"מ. אך מקור אחר, הנראה כמוסמך ביותר, מפרט כך את הרכבו של חיל-האויר המצרי המלכותי בראשית שנת 1947:

הא.מ.מ. מורכב 5 סקוורונים אופרטיביים, ואחד — לטיסת-קשר (הלז מכיל גם

את טייסת-המלך), והם:—

סקוורון מס' 1 (קרב-סוויור)	—	אוירוני "הריקין"
" 2 (קרב)	—	" " "הריקין"
" 3 (טיסות-קשר)	—	" " "אנסון" ו"דקוטה"
" 4 (סויר כללי לשימוש הצבא)	—	" " "אנסון"
" 5 (קרב)	—	" " "גלדיאטור"
" 6 (קרב)	—	" " "ספיטפייר"

ובצדם של אלה, כמובן, צריכים להתקיים גם סקוורונים לימודיים לאימון הטייסים הנוספים — ודבר זה אפשר שיש בו להסביר במידה רבה את ההפרש שבין שתי ההערכות המובאות כאן במספרי הסקוורונים והמטוסים.

כל טיפוסיה-המטוס הנוכחים ברשימה זו, הנם בריטיים, פרט ל"דקוטה" האמריקאיות, שאמנם גם הן צוידות-קן בחיליה-האוויר הבריטי מאז 1943. המטוס "אנסון" שייך לטיפוס מתיישן, ועוד יותר מכך — מטוס-הקרב "גלדיאטור", דו-משטחי מתקופת שנות השלושים. יתכן, כי בענין זה מוכנסים עתה שינויים. ואפשר שמגמת ההחלפות באה לידי ביטוי בהרכב-המטוסים שצוין בהערכה הראשונה מאלו שהובאו לעיל.

הסקוורונים מס' 2 ו-6 — חנית-הקבע שלהם בהלואן, ואלו של הנותרים — באל-מאזה. תפקידי הא.מ.מ. לפי אותו מקור (זה שבהערכה השנייה), כוללים הגנת-האוויר על הארץ,

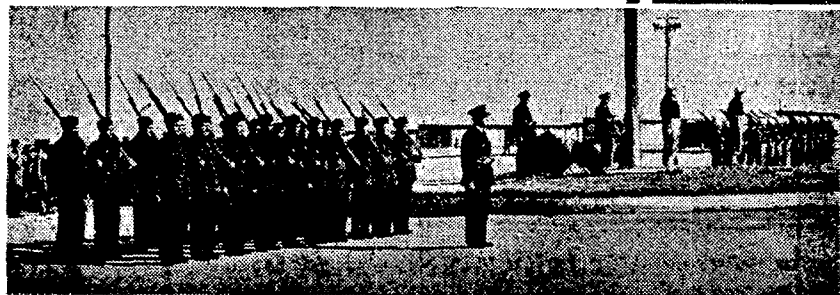
1) דבר, שיש בו אולי כדי להקל במקצת מן ה"לחץ" שלוחץ על השלטון המצרי המון בוגרי בתי-הספר התיכוניים, חסרי הכשרה מקצועית מסוימת להתעסקות פרודוקטיבית, שהם ציבור, "חסרי-המשרות" במצרים ואחד המקורות הגדולים להרגשות קיפוח, מורת-רוח ומרירות כלפי השליטים...

סיוע לפעולות צבא-היבשה ושיתוף-פעולה עם בריגדת-הספר בסיורים נגד מברייחיה-הגבולות. ח.א.מ.מ. נחשב לחטיבה עצמאית, ומנהלו — המיור-גנ. מתואל-פחה — אחראי במשרין בפני מיניסטר-ההגנה. אבל חיל-האוויר נזקק לצבא בכמה משרות-העזר הדרושים; ולמטה-הצבא ישנה מידת-מה של שליטא אופרטיבית עליו.

את מעמדו וממדיו הנוכחים של חיל זה יש לראות לאור העובדה. כי ב-1932 (שנת ה'תש"ב) עדיין מונה היה רק 2 קצינים מחיל-האוויר הבריטי ר' 6 סמלי ר.א.פ. ו-40 מכונאים מצרים, צבאיים ואזרחיים. ואלו כל מטוסיו היו 5 מטוסי-אימון קלים. מאז 1937 (לפי חוזה 1936) נמסר הפיקוד על חיל זה לידי קצין מצרי, ואנשי ר.א.פ. נכללו מאז במשלחת הבריטית הצבאית במצרים (עכשיו מתחטלת גם היא), היינו, פעלו כיועצים ומדריכים.

ישנן ידיעות, אשר לפיהן רוב מטוסיו של חיל-האוויר המצרי חונים ברוב ימות השנה על הקרקע, לשם תיקון ובדק: חסרים חלקי-החילוף ומכונאים מאומנים לטיפוסים אלה; ואלו לפי ידיעות אחרות הותאמו המטוסים כולם מחדש, וצורתם טובה עד מאוד. הם משמשים כעת לאימונים בלבד; בשעת הצורך עומדת לרשותם כמות רבה של תחמושת „תותחים" ומכ"י ושל פצצות קלות.

באופן מיוחד יש לציין את נמל-האוויר הגדול „פארוק". בדצמבר 1946 באה הידיעה על מסירת שדה-התעופה האמריקאי הגדול „פיין-פילד" (שהובטחה עוד לפני כן) לידי ממשלת מצרים, שכינתה בשם „נמל-האוויר פארוק". שדה תעופה זה נוסד באוקטובר 1943. הקמתו עלתה בחצי מיליון ל"מ. הוא מצויד בכל הציוד החדש, וכן בסדנאות הנחוצות כדי לשמש מטוסים שיחננו בו, ושלוש מסלולי-ההמראה שבו — אורכם 600—700 מטר. עובדים בו כ-300 פקידים, מהנדסים ופועלים מומחים. לפי תכונותיו יש בו כדי למלא את תפקידו של אוירודום-הצומת המרכזי לרשת דרכי-האוויר הפרושה על כל המזרח-התיכון ומזרח הים-התיכון והקיום העולמיים החוצים שטחים אלה.

סכס מסירת נמל-האוויר. פארוק. לידי המצרים

סיפין-יחידה אמריקאית. המוסרת את נמל-האוויר. מששאל-יחידה ח.א.מ.מ. הפקבלת אתו

הקצבות לחיל-האוויר. בינואר 1946 החליטה הממשלה להקציב 2 מיליון ל"מ לקניית מטוסים לאחריה וספינות למשמר החופים. בפברואר 1946 הוקצבו, מתוך התקציב הכללי, החד-פעמית, בסך 983.000 ל"מ לארגון הצבא והתעופה, 200 אלף ל"מ להרחבת שדה-התעופה אל-מאזה (המרכז), 150.000 ל"מ להקמת נמל אווירי באלכסנדריה. בעצם, ממשלת נוקראשי (הראשונה בראשותו) הקציבה, כבר ב-1945, סך 800 אלף ל"מ לרכישת מטוסים, כאחד הסעיפים הדחופים ב"תוכנית החומש" שלה. גם ההוצאה השוטפת, לשנת 1946-7, לתעופה הצבאית מתקרבת למיליון ל"מ; ויחד עם הוצאת-המדינה לטיפול התעופה האזרחית, — שגם היא חשובה למעמדה הצבאי-התברותי של מצרים, — יגיע הסכום למעלה ממיליון ושש מאות אלף לירות.

הצי

הצי המצרי כולל אניות-ליווי אתה (לשיירות) — ערכה מעין זה של אניות-משחית (קטנה), שתי אניות-הובלה, 4 סירות-מנוע למשמר-החופים, אניות-מחקר לדייג, ה"יאכט" המלכותי, "מחרוסה" וכמה כלי-שיט קטנים.

תוכניות להקמת צי נערכו בראשונה באוקטובר 1938. לאחר צמצומים, שבאו בזה אחר זה בתוכניות, הוחלט אז לבסוף להקים גרעין של צי בן 9 ספינות: (סיירת בת 1800 טון לשמירת החופים; 4 שולות-מוקשים בנות 700—800 טון, 4 סירות-טורפדו מנועיות, אורכן 60 רגל); ולצורך זה נקבע תקציב של $3\frac{1}{2}$ מיליון ל"מ. המלחמה מנעה את ביצועה של התוכנית. עם סיומה, נתעוררה השאלה מחדש. חודש המרץ עם אנגליה על יצירת צי שהיא מורכב מאניות קטנות למשמר-החוף ואניות-דגל גדולה יותר. את הספינות הללו אמרו לקנות, בעיקר, מבין אלה ששמשו בימי המלחמה במשמר-הלוחי לשיירות. בינואר 1946 קוראים אנו, כי שולות-המוקשים תבואנה בשנים הבאות, ואלו ב-1948 יגיעו כמה אניות-משחית וסירות-טורפדו. קציני הצי הבריטי יהיו הקאדרים הראשונים, מאידך גיסא יקבלו קציני-צי מצרים את אימונם בצי הבריטי בטרם יוטלו עליהם תפקידי פיקוד בצי המצרי. בסידורים אלה צריך היה להתחיל במאי 1946. לפי התוכנית עמדו לצרף מן הקצינים-המשלמים המצריים ליחידות העוגנות במלטה, וקצתם — לאלה שבאלכסנדריה, 20 קציני-צי שגמרו חוק-לימודים מוקדם באלכסנדריה יצאו לאנגליה, לשם תוספת השתלמות. בקשר ל"התעצמותה הציית" של מצרים, יש עוד לציין, כי עם העתקת בסיסה-הצי הבריטיים מאלכסנדריה — שאירעה בינתיים — נטלה על עצמה האדמירליות המצרית את מלוא התפקידים והסמכות בסדרי חופים ונמלים, אשר היו מחולקים עד כה בינה לבין נציגי האדמירליות הבריטית.

ואשר לתקציב הצי, הרי הצעה לתקציב בן 3 מיליון ל"מ להקמת הצי, נידונה בסניט ביוני 1946, אך היא הועברה לוועדת ההגנה לשם עיון נוסף.

החרושת הצבאית

הרקע התעשייתי הכללי של מצרים לא הוכשר עדיין הכשרה של ממש לקיים, קיום עצמי, כוחות-צבא (אראויר) חדישים. התעשיה הקיימת במצרים — והמספקת, בדרך כלל, רק חלק לא-רוב מתצורות הארץ לסחורות אינדוסטריאליות, — נמנית כולה עם סוג "התעשיה הקלה". העובדה כי במצרים קיימות, כנראה, גם עפרות ברזל, אינה משנה מצב זה, כי דעת הבקיאים בדבר היא שמחמת העדר הפחם בארץ, וכן מחמת מסיבות כלכליות וטכניות, עדיין ארוכה הדרך לפיתוח ייצור מתכתני במצרים. ואשר לתעשיה הצבאית, במשמעה המובהק של המלה, הרי לפי התוכניות שנתכנו בפרוס המלחמה, אמרו להקים במצרים 3 בתי-חרושת: לנשק-קל, לתחמושת, ולשלדי-אווירונים. ואלו הידיעות שבאו לאחרונה מדברות על הקמת 5 מפעלי-תעשיה, שצריכים להקיף את ייצורם של 3 סוגי-תוצרת הנ"ל, וכן של כמה כלי-ציוד צבאיים-טכניים.

אבל במציאות לא נוסף ליכולתה הצבאית-החרושתית של מצרים אלא דבר אחד בלבד, הלא הוא חלקי-מציודם של בתי-המלאכה הנרחבים לתיקוני-נשק ולבדק-

מכונות, שהוקמו צ"י הגייסות הבריטיים בשנות המלחמה, ושחלק ממנו נמסר בזמן האחרון לממשלה המצרית בתנאים נוחים — וכן בתי-המלאכה המצורפים לשדה-התעופה האמריקאי, שמצרים ירשה אותם.

סיכום

אף כי מצרים, לפי מספר אוכלוסייה, אפשרויותיה הכלכליות ורמתה התרבותית היחסית הנה בעלת הפוטנציאל הצבאי הגדול שבכל ארצות ערב, ואף על פי שבזמן המלחמה נוספו לה כמה קצינים-מדריכים וקצינים-מטה מאומנים, וכן נתרבה מספר הטייסים, — ובפרוס המלחמה, וכן בשלהי המלחמה ואחריה, נוספה גם כמות ניכרת של כלי-מלחמה מודרניים, — מכל מקום, מחמת כמה טעמים וגורמים שציינו לעיל, ספק הוא אם תהיה מצרים מסוגלת לכונן צבא חדיש בעל ערך מלא, ואפילו בעזרת גורמים-מסייעים מבהוץ. מצד אחד מופיעים כאן — בתורת מעכבים ומרפים, — גורמים נפשיים ותכונות שבאופי; כי אין המצרים, על כל שדרותיהם, להוטים אחרי קריירה של חייל שמלאכתו בכך ואף של קצין מקצועי — וכתוצאה מכך לא דוקא המשובחים שבכל שדרה חברתית עשויים לפנות אל המקצוע הצבאי. ומאידך גיסא — עומדים למכשול גם גורמי המשק והטכניקה: — כי לפי שעה אין להם, למצרים, תעשיה מלחמתית אמיתית, ובעצם חסרה היא גם את רוב המריה-גלם די הצורך להקים תעשיה כזאת, וכן למלא את החסר לה מחמת מיעוט יכולתה הטכנית של האוכלוסייה². אכן, גם חוגים מצריים מסוימים מתנגדים לחיזוק הצבא: — כיון שממילא אין ידה משגת להקים צבא שיהא שקול כנגד צבא אירופי — לפיכך, סבורים הם, מוטב לה, למצרים, שתשקיע את מאמציה וממונה במפעלים קונסטרוקטיביים יותר, יש גם המאשימים את המשלחת הצבאית הבריטית בכך, שהיא עשתה הכל כדי להפר את תכנית ההרחבה של הצבא.

אכן, ימים יבואו — ובקרוב — ויוכיחו מה יהא קצב הגידול (ובעיקר — מה תהא איכותו) בצבא המצרי, משיסולק עתה כל שריד של הדרכה והתנהגות בריטיות. דעה פסימית ביותר על הצבא המצרי, במצבו של היום, נשמעה (במרס 1945) גם מפי מומחה מובהק בענייני הצבא המצרי, הלא הוא אחמד עטיה פחה, כיום (וגם בתקופה מסוימת בעבר) מיניסטר ההגנה של מצרים; "מצב הצבא" — לדבריו — "אין בו כלל וכלל כדי לעורר אימון. רוב הסנקים שלנו נתישנו, ו-75% ממטוסינו אינם ראויים לשימוש". ואמר עוד דברים-כדורבנות על הרקבו וטיבו של הצבא ומפקדיו.

אם נוסף, לכל הנ"ל, גם את הרושם והיחס שמצרים מעוררת בארצות-שכנותיה — כל שכן אם נביא בחשבון את ההערכות המסורתיות שמעריכים קבוצי-הערבים ומדינותיהם אשר בקדמת אסיה, את מצרים, הערכות שיש בהן מצד אחד התפעלות מעשירותה, ומעבריותה של מצרים (היינו: — של השכבה השליטה) ומצד שני הולזול הידוע, שנשמר בקרבם, לגבי תכונותיו של המצרי כלוחם, — אם את אלה נוסף ושלמה כמעט לפנינו תמונת מעמדה הצבאי של מצרים בקרב העולם הערבי. לפי אלה ניתן לשער כי היכולת העומדת לרשותה (בין הצבאית-גרדיא, ובין זו של משקלה הכלכלי) תספיק לה לכל תעודותיה בגבולה המצרי; כי בתחומה הדרומי יהיו סיכוייה להשפעה ולהטלת מרות מותנים ומוגדרים, קודם כל, במעמדו ובמידת תקיפותו של הגורם האירופי השליט שם. כיום; וכי לעבר המזרח יותר משתקבע מידת ההגמוניה הצבאית-הפוליטית של מצרים צ"י תהליכי התפתחותה הפנימיים של מצרים עצמה במשך הדור הקרוב, — תהא ההגמוניה הפוליטית שלה תלויה ונובעת ממידת בגרותם, התקדמותם וליכודם (או מהיפוסם של דברים אלה) של קבוצי-הערבים אשר באסיה, ובמידת עצמתם של גורמים חדשים ודינאמיים במערכה של אותה יבשת עתיקת-ההיסטוריה.

(2) הרמה ההשכלתית הכללית הנמוכה של המוני העם המצרי — ואופיה התלוש של ההשכלה התיכונית של בני השכבה האמידה יותר — הנם מעצור כללי מכריע לכל מודרניזציה מופלגת, בין במנגנון המשקי והצבורי של הארץ בכללה, ובין במכשיר הצבאי של המדינה המצרית (עיי' ב"מערכות" י"ח-ט, במאמרו של אל. ששן, "פרקים מצריים").